

Klub Jagielloński

Rynek Główny 34

31-010 Kraków

PS/ /2017

24 marca 2017

Szanowni Państwo,

po zapoznaniu się z przygotowanym na zlecenie Klubu raportem pt. „W czyim interesie? Funkcjonowanie organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi w Polsce” z przykrością wyrażamy nasze zdziwienie, że raport powstał bez należytej pogłębionej analizy oraz umożliwienia ZAiKS-owi, najstarszej i największej w Polsce organizacji zbiorowego zarządzania, jak i innym organizacjom reprezentującym twórców, artystów wykonawców i producentów kultury przedstawienia uwag, zmierzających do uzyskania pełnych i rzetelnych informacji oraz uniknięcia oczywistych błędów. Wiele też wskazuje na to, że nie korzystano z konsultacji, dokumentów i materiałów Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, poza opublikowanymi sprawozdaniami ozz-ów. Pominięto też dane zamieszczone na stronach internetowych www. organizacji, dostępne w ramach informacji publicznej, powszechnie dostępne orzeczenia sądów polskich i TSUE, a także dane międzynarodowych organizacji takich jak CISAC, IFPI, GESAC WIPO i innych. Zaskakuje też, że wiele tez i diagnoz oparto na skandalizujących doniesieniach prasowych bez sprawdzenia ich wiarygodności. Na karb wyżej wymienionych niedociągnięć w pozyskiwaniu rzetelnych informacji i wiedzy kładziemy popełnione w raporcie kardynalne błędy w ocenie roli zbiorowego zarządzania i organizacji zbiorowo zarządzających prawami autorskim lub pokrewnymi oraz w interpretacji danych, pomijanie dostępnych danych, zaprzeczanie faktom i mylną, contra legem dokonywaną interpretację obowiązującego prawa.

Podobne błędy popełnili dwa lata wcześniej autorzy raportu „Polskie organizacje zbiorowego zarządzania i ich dane finansowe”, na który i Państwo się powołujecie. Z tym jednak, że wówczas, niestety dopiero ex post, podczas wspólnego spotkania w ZAiKS-ie i po zapoznaniu się z dodatkowymi danymi autorzy tamtego raportu zweryfikowali swoje opinie co do wielu prezentowanych w nim tez.

Wobec rozpowszechnienia obecnego raportu zobowiązani jesteśmy wobec naszych autorów, współpracowników i licencjobiorców sprostować nieprawdziwe fakty i błędne diagnozy. I tak:

1. ZAiKS przed wspólnym z organizatorami Światowych Dni Młodzieży ustaleniem faktów nigdy nie sformułował żądania zapłaty w wysokości 1,5 mln ani – jak tendencyjnie podawała to prasa – 14,5 mln zł za korzystanie z praw autorskich. W tej sprawie ZAiKS i Archidiecezja Krakowska zawarły porozumienie 27 lipca 2016 roku i umowy 10 listopada 2016 roku ustalające zarówno sposób weryfikacji charakteru imprez, jak i należności autorskie. Zastosowano wszelkie możliwe z punktu widzenia prawa i zgód autorów zwolnienia i obniżki należnych wynagrodzeń. Strony wydały też wspólny komunikat prasowy w tej sprawie (w załączeniu). Współpraca stron przebiegała harmonijnie, w atmosferze życzliwości i zrozumienia wagi Dni, wbrew medialnemu hałasowi, o czym świadczą m.in. podziękowania księdza kardynała Stanisława Dziwisza (w załączeniu).

2. W przypadku Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy zwolnienie z tantiem autorskich dotyczy wyłącznie przedsięwzięć niebiletowanych i tych, gdzie artyści wykonawcy nie otrzymują wynagrodzenia. Wszystkie inne imprezy są objęte normalną tabelaryczną tantiemizacją.

3. Wysokość tantiem, których żądają ozz-y z tytułu publicznego odtwarzania, w tym od przywołanego fryzjera, zostały ustalone w Tabeli Wynagrodzeń Autorskich zatwierdzonej w dniu 10 lipca 2013 r. przez Komisję Prawa Autorskiego działającą przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz potwierdzone postanowieniem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 5 lutego 2015 r. oraz orzeczeniem Sądu Apelacyjnego z dnia 25 lutego 2016 r. W żadnym razie nie jest to więc widzimisię organizacji.

4. Publiczne odtwarzanie jest odrębnym od innych (w tym nadania radiowego) polem eksploatacji wskazanym w przepisach konwencji berneńskiej, dyrektywie o społeczeństwie informacyjnym i polskiej ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Na pewno nie da się zaliczyć tego prawa do „patologii”. Wykorzystywanie odtworzeń muzyki w działalności handlowej jako czynnika podnoszącego efektywność świadczonej usługi jest szeroko stosowane ze względu na pozytywny wpływ na korzyści przedsiębiorcy. Odróżnić należy kwestię prawa twórców i artystów do wynagrodzenia za publiczne odtwarzanie ich utworów lub wykonań od oceny stanu faktycznego w konkretnej sytuacji. Raport przywołuje jedno orzeczenie sądu o specyficznym stanie faktycznym, pomijając fakt i znaczenie prowadzonych przez ZAiKS tylko w roku 2016 ponad 2 tys. spraw dotyczących odtworzeń, w 98 % wygranych przez Stowarzyszenie.

5. Ministerstwo Kultury posiada dane zaprzeczające tezie, jakoby wprowadzenie tzw. opłaty od czystych nośników na tablety i smartfony wpływało na wysokość ceny urządzenia. Z badań przeprowadzonych przez KOPIPOL wynika, że te same rodzaje urządzeń w Niemczech sprzedawane są za podobną lub nieznacznie niższą cenę, mimo że opłaty reprograficzne są tam wielokrotnie wyższe. Odsyłamy także na stronę www.czystenosniki.pl, opisującą rzetelnie zarówno prawne uwarunkowania tzw. opłaty za kopiowanie utworów w ramach własnego użytku osobistego, jak i mizerną w Polsce wysokość kwot wnoszonych z tego tytułu przez potężne, w większości zagraniczne koncerty elektroniczne w stosunku do kwot od kilku- do kilkunastokrotnie wyższych wnoszonych za granicą.

6. Raport, opisując koszty zarządzania, jest przejawem niezrozumienia roli ozz-ów. Zbiorowe zarządzanie to nie tylko licencjonowanie i inkaso oraz podział wynagrodzeń. To także żmudna identyfikacja rozpowszechnianych utworów, kontrola rynku oraz dochodzenie skutków naruszeń prawa autorskiego i praw pokrewnych przez użytkowników. O niezbędności i skali tego ostatniego świadczy liczba procesów i zainkasowanych w wyniku zapadłych wyroków kwot. ZAiKS prowadzi tę działalność na dużą skalę, co generuje znaczne koszty, ale jednocześnie wpływa na przestrzeganie prawa. W ciągu ostatniego roku toczyło

się 2759 procesów wytoczonych przez ZAiKS. Świadczą one jednocześnie o znacznej skali nieprzestrzegania prawa. Ponadto autorzy raportu nie uwzględnili w przypadku ZAiKS-u szeroko prowadzonej działalności socjalnej na rzecz twórców, unikatowej w naszym kraju, w tym udzielania zapomóg, świadczeń z funduszu pośmiertnego, stypendiów (w latach 2011-15 – 6 mln zł), finansowania domów pracy twórczej (w latach 2011 – 2015 przebywały w tych domach 24 944 osoby z wszystkich środowisk kultury), dopłat do świadczeń lekarskich, dotacji na imprezy kulturalne (w latach 2011-15 – 12 mln zł) i to nie tylko na rzecz swoich członków. ZAiKS prowadzi i ponosi koszty także innej działalności na rzecz wszystkich środowisk kultury np. Poniedziałki pod królami, omawiające problemy prawne, socjalne, czy lekcje prawne w szkołach. O innych przedsięwzięciach przy małym wysiłku przeczytać można na naszej stronie www.zaiks.pl lub w biuletynie „Wiadomości ZAiKS-u”.

Wystarczyło porównać koszty inkasa dowolnych europejskich ozz-ów w roku 2015, by stwierdzić, że ZAiKS nie jest szczególnie kosztowny: SOZA (Słowacja) – 23,56%, EAU (Estonia) – 18,90%, ZAiKS – 16,42%, SIAE (Włochy) – 15,30%, GEMA (Niemcy) – 16,30 %.

7. Do błędnych wyobrażeń o działalności ozz-ów musi też prowadzić analiza działalności finansowej ozz-ów przeprowadzona li tylko z uwzględnieniem ustawy o rachunkowości i sprawozdań finansowych na niej opartych. ZAiKS nie jest przedsiębiorstwem i nie prowadzi działalności gospodarczej w celu osiągnięcia zysku. Stąd „klasycznie” interpretowane kategorie przychodów, kosztów i wyniku finansowego – w oderwaniu od np. szerokiej działalności społecznej ZAiKS - nie mogą prowadzić do prawidłowych i obiektywnych wniosków.

Stąd cały szereg nieprawidłowych diagnoz i wniosków szczegółowych.

Dla przykładu:

A. Przychodem organizacji są potrącenia na pokrycie kosztów inkasa, a nie wpływy z tytułu wynagrodzeń autorskich. Zainkasowane przez ZAiKS wpływy są należnościami reprezentowanych przez nas autorów i ich następców prawnych.

B. ZAiKS odsetki od oczekujących na repartycję środków z tantiem kieruje w całości do podziału między twórców, a nie dopisuje do majątku.

C. Wynagrodzenia pracowników ujęte w sprawozdaniu obejmują nie tylko grupy zajmujące się zbiorowym zarządem, ale także działalnością społeczną.

D. Fakt, że oczekujące na podział i wypłatę środki są lokowane na krótkoterminowych lokatach, jest działaniem w interesie uprawnionych do wynagrodzeń. Jest to działanie bez uszczerbku dla obowiązku ich wypłaty w chwili, gdy ze względów podziałowych staje się to możliwe.

E. Pominięcie w raporcie liczby faktycznie uprawnionych, którym ZAiKS przekazuje corocznie wynagrodzenia, tworzy nieprawdziwy obraz skali działalności i zniekształca wysokość przywoływanych kwot. Tymczasem ZAiKS w 2015 r. przekazał wynagrodzenia 171 946 uprawnionym w kraju i za granicą.

F. Głębsze przyjrzenie się strukturze inkasa i podziałów doprowadziłoby analityków do najpewniej zaskakującego dla nich wniosku, że ZAiKS corocznie więcej dzieli, niż inkasuje.

Tak właśnie jest : w kolejnych latach zainkasowano/podzielono: 2011r. 304/337 mln, w 2012r 300/354 mln, w 2014 r. 351/416 mln, w 2014r 345/386 mln, w 2015 r. 320/411 ml zł. Dane te potwierdzili kontrolujący nasze sprawozdania niezależni biegli rewidenci, w roku minionym KPMG, jak również wszystkie ww. fakty, reguły, zasady, których nie należy pomijać w profesjonalnej analizie.

Szczegółowe komentarze do tego „zjawiska” i wszystkich naszych sprawozdań są od 2011 roku zamieszczane na naszej stronie internetowej tuż obok treści sprawozdań i badań biegłych rewidentów. Niestety nie zostały one wykorzystane w raporcie, z uszczerbkiem dla jego kompletności, poprawności i rzetelności.

8. Sprawne systemy repartycji sprzęgnięte z międzynarodowymi bazami danych autorów i utworów prowadzonymi przez CISAC i zagraniczne ozz-y pozwalają identyfikować repertuar w obrębie ok. 50 mln utworów i 3,5 mln autorów, na rzecz autorów polskich i 126 organizacji z całego świata. Już dziś ZAiKS mieści się w terminach wymaganych nieimplementowaną dyrektywą o zbiorowym zarządzaniu. Udzielamy także licencji wieloterytorialnych i je rozliczamy zgodnie z zasadami ww. dyrektywy. W roku 2015 ZAiKS dokonał 2523 repartycji wynagrodzeń z różnych pól eksploatacji.

Trudności w ustalaniu uprawnionych wynikają głównie z nieprawidłowo sporządzanej dokumentacji przez użytkowników twórczości oraz różnego typu sytuacji, takich jak trudności z identyfikacją autora noszącego popularne powtarzające się nazwisko lub utworu o powtarzającym się tytule, braku wiedzy o następcach prawnych autora uprawnionych do wynagrodzeń, spornym charakterze udziałów współtwórców, wymagających rozstrzygnięcia sądu. Jedynie przykładowo wskazać należy na stanowisko GIODO co do niedopuszczalności publikowania danych o poszukiwanych autorach.

9. Bezpodstawną krytykę autorów raportu wzbudza rzetelne i proporcjonalne do ilości i jakości wykonywanej pracy wynagradzanie przez twórców wysoko kwalifikowanych pracowników ZAiKS-u, którzy zapewniają skuteczną egzekucję praw i wynagrodzeń, co zapewniło ZAiKS-owi 20 pozycję ze względu na efektywność zarządzania wśród 233 organizacji z całego świata. Wynagrodzenia pracowników są ustalane uchwałami Zarządu i w znacznej części są to wynagrodzenia prowizyjne od osiągniętych wyników. Były też w ostatnich latach kontrolowane kilkakrotnie przez Państwową Inspekcję Pracy. Twórcy w swojej organizacji nie zatrudniają pracowników na umowach śmieciowych.

10. Analitycy opracowujący raport nie zauważyli też, że te ich zdaniem „patologiczne zasady” przynoszą corocznie skarbowi Państwa wysokie podatki. I tak w kolejnych latach ZAiKS wpłacił SP: w 2011 – 60 mln, w 2012 – 108 mln, w 2013 - 105 mln, w 2014 - 89 mln, w 2015 – 96 mln zł.

11. A propos repertuaru wykorzystywanego podczas koncertów przez zespoły, będące jednocześnie autorami piosenek, warto zauważyć, że zgodnie z par. 3 umowy pn. "Powierzenie praw do zbiorowego zarządzania" autor może wyłączyć wskazane pola eksploatacji. Tak więc każdy autor-wykonawca może suwerennie zdecydować (oświadczając to ZAiKS-owi), że rezygnuje z wynagrodzeń z tytułu publicznych wykonań własnych utworów. Poczynione w raporcie konstatacje dotyczące tego obszaru świadczą o tym, że autorzy raportu nie zadali sobie trudu przeczytania zasad powierzenia praw ZAiKS-owi do zbiorowego zarządzania.

12. Opracowujący analizę wskazują, że dokonują jej na użytek zbliżającej się implementacji dyrektywy o zbiorowym zarządzaniu. Tymczasem zajmują się i to w dużym przybliżeniu i uproszczeniu tylko trzema jej aspektami, pomijając dziesiątki innych, zwłaszcza pomijając konieczne w takich analizach materiały zgromadzone w resorcie kultury i możliwe do uzyskania w ramach dostępu do informacji publicznej, a także

w domenie publicznej. W znacznym zakresie podejmują problematykę tzw. czystych nośników, której regulacja nie zależy od organizacji zbiorowego zarządzania prawami. Nie jest to przypadkowe. Postulowane w raporcie usunięcie z ustawy tej regulacji leży w szeroko rozumianym interesie wielkich koncernów, działających wyłącznie dla własnych korzyści.

Już tylko w kontekście ww. pominąć „przeoczeń” i niestosownych epitetów musimy ocenić ten raport jako prywatną opinię trzech Panów, którzy w trakcie pracy nad nim nie zastosowali reguł dotyczących takich opracowań, zarówno jeśli idzie o metodologię, jak i rzetelność analizy w poszczególnych kwestiach. Uważamy w tej sytuacji za niezbędne przygotowanie szczegółowej analizy raportu rozpowszechnionego przez Klub Jagielloński celem pełnego i rzetelnego przedstawienia stanu zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi w Polsce pod kątem oczekiwanego kształtu transgranicznego zarządzania tymi prawami, wynikającego z obowiązującej w tym zakresie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/26/WE.

Dyrektor Generalny

Skarbnik Zarządu

Przewodniczący Zarządu

Krzysztof Lewandowski

prof. zw. dr hab. Marcin Błażewicz

prof. zw. dr hab. Janusz Fogler

Do wiadomości:

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Komisja Kultury i Środków Przekazu Sejmu RP
Komisja Kultury i Środków Przekazu Senatu RP